

İLKÖĞRETİM (2-6. SINIF) ÖĞRENCİLERİNİN OKUMA ve YAZMA TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Mustafa YILDIZ* Şafak KAMAN**

Öz

Okuma ve yazma öğrencilerin hem sosyal hem de akademik yaşamlarının en önemli unsurlarındandır. İlköğretimde öğrencilerden okuma ve yazmaya yönelik olumlu tutum geliştirmesi beklenir. Bu araştırma ilköğretim 2, 3, 4, 5 ve 6. sınıfta okuyan öğrencilerin okuma ve yazmaya yönelik tutumları incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada öğrencilerin okuma ve yazmaya yönelik tutumları sınıf düzeyleri ve cinsiyetleri bakımından karşılaştırılmıştır. Ayrıca öğrencilerin okuma ve yazma tutumu arasındaki ilişki de ele alınmıştır. Araştırma kapsamında 534 ilköğretim öğrencisine “Okuma Tutumu Ölçeği” ve “Yazma Tutumu Ölçeği” uygulanmıştır. Sonuç olarak araştırmaya katılan kız öğrencilerin eğlence amaçlı okumaya yönelik tutumlarının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülürken, akademik okuma ve yazmaya yönelik tutumlarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı bulunmuştur. Sınıf düzeyi bakımından ise ilkokul 2 ve 3. sınıf öğrencilerinin okuma tutumlarının diğer öğrencilerden yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca ilkokul (2, 3 ve 4. sınıf) öğrencilerinin yazmaya yönelik tutumlarının ortaokul (5 ve 6. sınıf) öğrencilerine göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Okuma ve yazma tutumunun birbiriyle anlamlı düzeyde ilişkili olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Okuma, yazma, tutum

* Doç. Dr., Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Sınıf Eğitimi, myildiz52@gmail.com

** Doktora Öğrencisi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü,
Safakkaman@gmail.com

ANALYZING THE READING AND WRITING ATTITUDES OF THE ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS (2-6 GRADE)

ABSTRACT

Reading and writing are the most important components of the students' social and academic life. At elementary school, the students have been expected to improve positive attitude toward reading and writing. The purpose of this research is to analyze attitude of the second, third, fourth, fifth and sixth grade students toward reading and writing. In this research, the students' attitudes toward reading and writing were compared in terms of sex and grade. Relation between reading and writing was also discussed. For this aim, "reading attitude scale" and "writing attitude scale" were applied to 534 elementary school students. Consequently, it was found while girls developed more positive attitude towards recreational reading than boys, there was no statistically significance difference in attitudes toward academic reading and writing. At grade level, it was identified that attitude level of the second and third grade students towards reading was higher than the others. It was also found that attitude level of the elementary students (2, 3 and 4. grade) toward writing was higher than attitude level of the secondary school students (5 and 6 grade). It was seen that there has been a statistically significant correlation between reading attitude and writing attitude.

Key Words: Reading, writing, attitude

GİRİŞ

İlköğretim yıllarında kazanılan okuma ve yazma becerileri, öğrencilerin ileri dönemlerdeki öğrenmelerini olumlu ya da olumsuz yönde etkilemektedir. Öğrenciler bu süreç içerisinde okuma ve yazmaya karşı tutum geliştirirler. Okuma eğitiminden beklenen bireysel ve toplumsal yararların sağlanabilmesi için öncelikle bireylerin okumayı sevmesi, okumaktan kaçınmaması gereklidir. Bu noktada okumaya yönelik olumlu tutum geliştirme gereği ortaya çıkmaktadır (Akkaya ve Özdemir, 2013: 77). Bu bağlamda okumaya karşı tutum okuyucu olarak kendini olumlu algılama şeklinde ortaya çıkan içsel motivasyon fikri, istek, okumaya eğilimli olmak, okuma ilgisi ya da tersine; okuyucu olarak kendini olumsuz algılama, okumadan kaçınma isteği ya da bu etkinlikten hoşlanmama olarak tanımlanmaktadır (Sainsbury ve Schagen, 2004). Öğrencinin geçmiş öğrenme yaşantıları, onların okumaya karşı olumlu veya olumsuz tutum geliştirmelerine sebep olmaktadır (Sallabaş, 2008: 146). Bu durumda öğrencilerin okumaya karşı olumlu tutumunu geliştirmesinde öğretmenin önemi ön plana çıkmaktadır.

Öğretmen bir yandan bilgi, beceri ve tutumlarıyla öğrencilerinin eğitimi görevini yürütürken diğer yandan davranışları ile onları etkiler. Öğretmenin samimi, anlayışlı sabırlı olması öğrenciyi olumlu düşünmeye sevk edecek aksi davranışlar ise öğrenci üzerinde olumsuz etki yaratacaktır (Deniz ve Tuna, 2006). Aynı şekilde ebeveynlerin çocukları için ev şartlarında yaptıkları değişiklikler de çocuklarının okumaya ilişkin tutumlarını etkileyebilir. Örneğin evde çalışma odası ve bir kitaplık bulunması; eve düzenli bir şekilde kitap, dergi veya gazete alınması; çocuklar okuma işine başladıktan sonra onlar için çevresel şartların düzenlenmesi vb. etkinlikler çocukların okumaya ilişkin olumlu tutumlarını artıracaktır (Başaran ve Ateş, 2009: 77).

Bir anlatım becerisi olan yazma da birey hayatı açısından en az okuma becerisi kadar önemlidir. İnsanın tüm hayatı boyunca içinde bulunduğu iletişim biçimleri ve dil etkinliklerinin iki temel amacı vardır. Bunlardan birisi okunan, dinlenen, izlenen herhangi bir mesajı anlamak; diğeri de görüleni, duyulana, tasarlananları en açık ve anlaşılabilir şekilde karşı tarafta bulunanlara anlatmaktır (Temizkan ve Sallabaş, 2009: 158). Bireylerin birbirleriyle iletişimlerinde ve sosyal yaşamında oldukça önemli olan yazma becerisine karşı her bireyin ilgi, istek ve tutumları aynı değildir. Yazmaya karşı bu farklılığın ortaya çıkmasında alınan eğitim, aile ortamı, kişisel özellikler gibi bazı değişkenler etkili olmaktadır. Bir bireyin herhangi bir işte becerilerini iyi bir şekilde sergileyebilmesinde, gerçekleştirmekte olduğu etkinliklerde başarılı olmasında, o iş ya da etkinliğe olan bakış açısının, yaklaşımının doğrudan etkisi vardır (Göçer, 2014).

Graham, Berninger ve Fan (2007) yazma tutumunu, yazarın, yazma etkinliği sırasında kendisini mutlu veya mutsuz hissetmesine neden olan etkili bir eğilim olarak tanımlamıştır. Başka bir deyişle, öğrenci yaptığı etkinlikleri severek ve isteyerek yapacak olursa bu onun mutlu olmasını sağlayacaktır. Mutlu olan öğrenci yazma etkinliğine karşı olumlu tutum geliştirecek ve yazma etkinliğinden kaçmayacaktır. Aksi takdirde olumsuz yazma tutumu gelişir ve öğrenci yazma etkinliğinden uzak duracaktır. Okuma ve yazma eylemini gerçekleştiren öğrenciler, okuma ve yazmaya karşı olumsuz tutum geliştirir ise, okuma ve yazma süreci zor ve yorucu bir eylem haline dönüşür. İlköğretim yıllarında gerek okumaya karşı gerekse yazmaya karşı olumlu tutum geliştirilmesi öğretmenler ve ebeveynler tarafından sağlanmalıdır.

Alanyazın incelendiğinde okuma tutumu ile yapılan çalışmalarda; Balcı'nın (2009) ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığına ilişkin tutumlarını cinsiyet, anne-baba eğitim düzeyi ile sosyoekonomik çevre değişkenleri açısından belirlediği çalışmasında; öğrencilerin okuma alışkanlığına ilişkin tutum düzeylerinin genel olarak "yüksek" seviyede olduğunu bulmuştur. Sonuçlar özellikle kız öğrenciler lehine farklılık göstermektedir.

Sosyoekonomik çevre olarak orta sosyoekonomik çevrede bulunan öğrencilerin tutum düzeyleri daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Başaran ve Ateş (2009) ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin okumaya karşı tutumlarını incelemişler, kız öğrencilerin erkek öğrencilere, il ve ilçe merkezinde ikamet eden öğrencilerin kasabada ikamet eden öğrencilere göre, okumaya ilişkin daha yüksek seviyede olumlu tutum geliştirdiğini bulmuşlardır. Durualp, Durualp ve Çiçekoğlu (2013), altı, yedi ve sekizinci sınıflara devam eden çocukların kitap, gazete ve dergi okuma ve kütüphane kullanım durumları ile bu özelliklerin okuma tutumlarını etkileyip etkilemediğinin incelemişler ve kitap okumaya zaman bulan, annesi ve babası kitap okuyan, ailesi gazete alan, kütüphaneye haftada iki-üç kez giden çocukların okumaya yönelik tutum puanlarının anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulmuşlardır.

Akkaya ve Özdemir (2013), ortaöğretim öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarının çeşitli değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için 525 öğrenci ile çalışmıştır. Araştırma sonucunda ortaöğretim öğrencilerinin çoğunun okumaya yönelik tutumlarının yüksek olduğu, tutum puanlarının cinsiyete ve öğrenim gördükleri ağırlıklı derslere göre anlamlı farklılık gösterdiği, annelerinin ve babalarının eğitim durumlarına ve mesleklerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Sallabaş (2008), ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama becerileri, okumaya yönelik tutumları ve akademik başarıları arasında bir ilişki olup olmadığı, öğrencilerin cinsiyetlerinin okuduğunu anlama ve okumaya yönelik tutumda etkili olup olmadığını araştırmıştır. Sonuç olarak, öğrencilerin okumaya yönelik tutumları ile okuduğunu anlama becerileri arasında düşük düzeyde bir ilişki olduğunu tespit edilmiştir. Öğrencilerin akademik başarıları ile okuduğunu anlama düzeyleri arasında orta düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir. Öğrencilerin okumaya yönelik tutum puanları ile okuduğunu anlama puanları kız öğrencilerin lehine anlamlı fark göstermiştir.

Kush, Marley ve Watkins(2005), yapmış oldukları çalışmalarında boylamsal değişken yapı modelini kullanarak ilköğretim ikinci ve üçüncü sınıftaki okuma tutumu, davranışı ve başarısının yedinci sınıftaki okuma başarısındaki etkilerini belirlemeye çalışmışlardır. Sonuç olarak, ilköğretimdeki okuma tutumunun ve başarısının arasında anlamlı düzeyde ilişki olmadığını, yedinci sınıfta ise tesadüfi bir ilişki olduğunu bulmuşlardır. Ogurlu (2014), Bilim Sanat Merkezine devam eden 50 üstün zekâlı ve yetenekli öğrencinin okuma ilgileri, tutumu ve eleştirel okuma becerileri tespit edilmiş ve öğrencilerin okuma tutumları ile eleştirel okuma becerileri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonucunda üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin orta ve üst düzey okuyan grup içerisinde yer aldıkları, okurken gizem ve bilim kurgu konularındaki roman türü kitapları tercih ettikleri belirlenmiştir. Ayrıca, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin okuma tutumu ve eleştirel okuma becerileri-

nin yüksek olduğu ve okuma tutumu ile eleştirel okuma becerisi arasında yüksek bir ilişki olduğu sonucunu bulmuştur. Sainsbury ve Schagen (2004), ilköğretim üst sınıflarındaki öğrencilerin okuma tutumlarını belirlemek amacıyla boylamsal tasarladıkları çalışmalarında öğrenci tutumlarının beş yıl süre sonunda değişip değişmediğini belirlemişlerdir. Sonuç olarak olumlu tutuma sahip öğrencilerin beş yılın sonunda tutumlarının anlamlı düzeyde azaldığını fakat okuyucu olarak güvenlerinin arttığını bulmuşlardır.

Yazma tutumu ile yapılan çalışmalar incelendiğinde; Seban (2012), “Yazarlık Döngüsü” programının üçüncü sınıf öğrencilerinin yazılı anlatıma karşı tutumları, yazarlığa yönelik algıları ve yazılı anlatım becerileri üzerindeki etkisini araştırmak üzere yaptığı çalışmasında deney ve kontrol grupları yazma tutumu sonuçları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bununla birlikte gruplar arasında ve grup içinde yazar algı sonuçlarına göre anlamlı bir fark bulunamamıştır. Verilen konular üzerine yazdırılmış olan kompozisyonlar görünüm, planlama, geliştirme ve dil kullanımı kategorilerine göre değerlendirilmiş ve analizler sonunda gruplar arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Ceran (2012), Türkçe öğretmeni adaylarının Yazma Eğitimi dersine yönelik tutumlarını belirlemiştir. Öğrencilerin derse yönelik tutumları genel itibariyle olumludur. Cinsiyete ve ders başarı notuna göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Kız öğretmen adaylarının derse karşı tutumları erkek öğretmen adaylarına göre daha olumludur. Ders başarı notuna bakıldığında ise ders başarı notu iyi olan öğrenciler, orta ve geçer olanlara göre derse karşı daha olumlu bir tutum sergilediklerini bulmuştur. Graham, Berninger ve Fan (2007), ilköğretim öğrencilerinin yazma başarıları ile yazma tutumları arasındaki yapısal ilişkinin üç modelini araştırmışlardır. Sonuç olarak üçüncü sınıf öğrencileri birinci sınıf öğrencilerine göre yazmada daha iyi olmalarına rağmen küçük ve büyük yaşta öğrencilerin yazma tutumları arasında anlamlı bir fark olmadığını bulmuşlardır. Ayrıca kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha olumlu tutum içinde olmalarına rağmen, yazma başarısında cinsiyete göre anlamlı bir farkın olmadığını tespit etmişlerdir.

Türkiye’de okuma ve yazma tutumunun birlikte incelendiği çalışmalar yok denecek kadar azdır. Alanyazında Temizkan ve Sallabaş (2009), öğretmen adaylarının okuma ve yazma etkinliklerine yönelik geliştirdikleri tutumları karşılaştırmışlardır. İlköğretim öğrencilerinin okuma ve yazma tutumlarının birlikte belirlenmesi üzerine çalışmanın yapılmadığı görülmektedir. Çalışmada ilköğretim öğrencilerinin okuma ve yazma tutumu birlikte incelemek alanda görülen eksikliğin giderilmesine katkı sağlamak amaçlanmıştır. Bu bağlamda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. İlköğretim 2,3, 4,5 ve 6. sınıf öğrencilerinin okuma ve yazma tutumu ne düzeydedir?
2. İlköğretim 2,3,4,5 ve 6. sınıf öğrencilerinin okuma ve yazma tutumu cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
3. İlköğretim 2,3, 4,5 ve 6. sınıf öğrencilerinin okuma ve yazma tutumu sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
4. İlköğretim 2,3,4,5 ve 6. sınıf öğrencilerinin okuma tutumu ve yazma tutumu arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırma tarama modeli çerçevesinde yürütülmüştür. Tarama modelleri, geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2008: 77).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evrenini Kırşehir ili Kaman ilçe merkezinde öğrenim gören tüm ilköğretim öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklemine ilçe merkezinde bulunan öğrenciler arasından kolay ulaşılabilir örneklem stratejisi dahilinde seçilmiş 5 resmi ilköğretim okulunda öğrenim görmekte olan 277 kız, 257 erkek öğrenci olmak üzere toplam 534 öğrenciden oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Okuma Tutumu Ölçeği: Bu araştırmada öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarını belirleyebilmek için orijinali McKenna ve Kear (1990) tarafından geliştirilmiş olan ve Kocaaslan (2014) tarafından Türkçeye uyarlanan Okuma Tutumu Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek 20 maddeden ve dörtlü likert tarzda düzenlenmiştir. Ölçekte bulunan İlk on madde eğlence için okuma tutumunu ölçerken, diğer on madde ise akademik okumaya yönelik tutumu ölçmektedir. Maddelere verilen cevaplar “çok mutlu”, “biraz mutlu”, “çok üzgün”, “biraz üzgün” şeklinde ifadelerden oluşmaktadır. Okuma tutum ölçeğinden alınabilecek en yüksek puan 80, en az puan 20' dir. İfadelerle birlikte Garfield görseli de kullanılmıştır. Garfield, ölçek ifadelerinin anlatmaya çalıştığı duyguları beden diliyle ifade ederek öğrencilerin verecekleri cevaplara görsel olarak yardımcı olmaktadır. Biz bu çalışmamızda Garfield görseli yerine ölçek ifadelerine uygun şekilde çizilmiş Keloğlan görseli kul-

landık. Görseli değiştirmemizdeki amaç, ilköğretim çağındaki çocukların Keloğlan görseline karşı daha aşına olacaklarıdır.

Yazma Tutumu Ölçeği: Bu araştırmada öğrencilerin yazmaya yönelik tutumlarını belirleyebilmek için Graham, Berninger ve Fan (2007) tarafından geliştirilmiş olan Yazma Tutumu Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek 7 maddeden oluşmaktadır. Ölçeği geliştiren araştırmacılar yazma tutumunu ölçmeye yönelik maddeleri McKenna ve Kear (1990) Okuma Tutumu Ölçeği'nden almışlardır. Ölçek önce Türkçeye çevrilmiş ve bu konuda uzmanlardan destek alınmıştır. Ardından bir sınıfa uygulanarak anlaşılabilen bir nokta olup olmadığı tespit edilmiştir. Yazma tutum ölçeğinden alınacak en yüksek puan 28, en az puan 7' dir. Son olarak 2,3,4,5, ve 6. sınıfa devam eden 75 öğrenciye uygulanarak geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Buna göre ölçeğin KMO değeri 0,74 ve Barlett's testi anlamlı çıkmıştır ($\chi^2= 101,536$, $sd=10$, $p<.01$). Bu değerler ölçeğe açımlayıcı faktör analizi (AFA) yapılabilirliğini göstermektedir. Yapılan döndürülmüş temel bileşenler analizi sonucunda 4 ve 6. Maddeler işlemi sonrası ölçekten çıkarılmıştır. 5 maddelik ölçek tek boyutludur ve ölçeğin tamamına ait varyans değeri %53 ve Cronbach's Alfa değeri ise 0.77 olarak hesaplanmıştır. Yazma tutum ölçeği Ek-1'de verilmiştir.

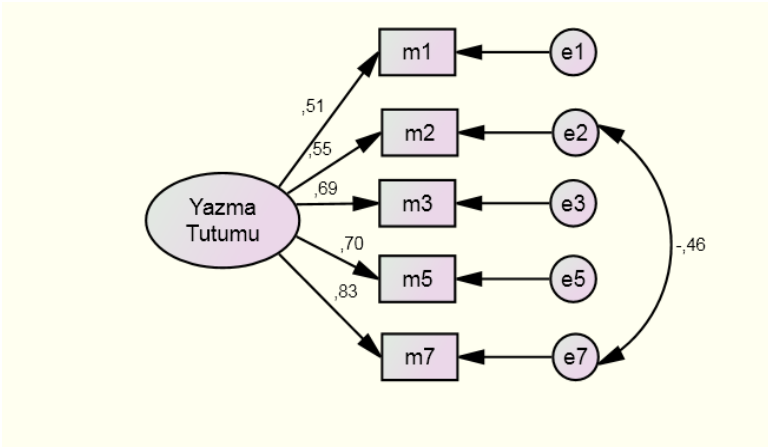
Tablo 1. Yazma Tutum Ölçeğinde Bulunan Maddelerin Faktör Yük Değerleri

Maddeler	Faktör Yük Değeri
Madde 1	,638
Madde 2	,577
Madde 3	,808
Madde 5	,775
Madde 7	,808

Tablo 1 de verilen yazma tutumu ölçeğinde yer alan maddelerin faktör yük değerlerine bakıldığında, maddelerin .40 değerinden büyük olduğu görülmektedir. Büyüköztürk (2008, 122)' e göre ölçek maddeleri .40 değerinden büyük ise maddelerin çok iyi olduğunu belirtmiştir. Bu sonuç yazma tutum ölçeğinde kullanılan maddelerin yüksek değerlere sahip olduğunu göstermektedir.

Açımlayıcı faktör analizi sonucunda ulaşılan 5 maddelik ölçeğin yapı geçerliği ilişkin doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ile test edilmiştir. Oluşturu-

lan modelin uyum indeksleri $\chi^2/sd=2,275$, RMSEA= 043; GFI=,945; CFI=,0933; değerlerinin yeterli olduğu ancak RMR=0,131 değerinin kabul edilebilirlik değerinin altında olduğu görülmüştür. Düzeltme indislerinin incelenmesi sonucunda e2 ve e7 hata değişkenlerinin ilişkilendirilmelerinin modelin uyumuna katkı sağlayacağı görülmüştür. Yapılan ilişkilendirmenin ardından DFA tekrar edilmiştir (Şekil 1). Modelin son halinde uyum değerleri mükemmel düzey ulaşmıştır ($\chi^2/sd=1,329$, RMSEA=0,067; RMR= ,030; GFI=,974; CFI=,0986).

Grafik 1- Yazma Tutumu Ölçeği Yapı Geçerliliği

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri, 2014-2015 eğitim öğretim yılının ikinci döneminde üç tane ilkokul ve iki tane ortaokuldan toplanmıştır. Okuma Tutum Ölçeği ve Yazma Tutum Ölçeği, araştırmacı tarafından uygulanacağı için okul idareleri ile görüşülüp uygun çalışma ortamı sağlanmıştır. Araştırmacı ölçekleri uygulayacağı sınıflara tek tek girmiş ve ölçek maddelerini öğrencilere okumuştur. Araştırmacı girmiş olduğu her sınıfta, öğrencilere yapılan çalışma hakkında bilgi vermiştir. Ölçek üzerine isimlerini yazmamalarını, yapılan çalışmanın bir sınav olmadığını, cevaplara dürüstçe ve içtenlikle cevap vermelerini gerektiğini anlatmıştır. Ölçek maddeleri okunmadan öğrencilerle tek soruluk alıştırma yapılmıştır. Öğrencilere “sabah kahvaltısında ıspanak yersen kendini nasıl hissedersin?” sorusu sorulmuş ve cevaplarına uygun seçeneği işaretlemeleri sağlanmıştır. Bu alıştırma yapıldıktan sonra öğrencilere yapacağımız çalışmanın anlaşılıp anlaşılmadığı sorulmuştur. Öğrencilerin tamamından olumlu cevap alınınca ölçek maddelerine geçilmiş-

tir. Maddeler iki defa okunmuştur. İlk okumadan sonra öğrenciler düşünürken ikinci okuma açıklayıcı şekilde yapılmıştır. Bu sayede maddelerin daha iyi anlaşılması sağlanmıştır. Bu şekilde sınıflar dolaşmış ve veriler toplanmıştır. Uygulama her sınıfta ortalama otuz dakika sürmüştür.

Verilerin Analizi

Okuma ve yazma tutum ölçeğinin uygulanması sonucunda elde edilen veriler önce bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Okuma Tutumu Ölçeği'nin yapı geçerliği analizi için AMOS 18 programı; t-testi, ANOVA, korelasyon analizleri için SPSS 17 istatistik paket programı kullanılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmektedir. Burada öncelikle araştırmaya katılan öğrencilerin okuma ve yazmaya yönelik tutum ölçeğine verdikleri yanıtların cinsiyet açısından farklılık olup olmadığına ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Daha sonra okuma ve yazma tutumunun sınıf seviyeleri arasında herhangi bir korelasyonel ilişkinin olup olmadığına ilişkin bulgular verilmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin Okuma ve Yazma Tutumlarına İlişkin Betimsel İstatistikleri

Alt Boyut	Sınıf Düzeyi	N	\bar{X}	SS
Eğlence Amaçlı Okuma	2	107	36,37	3,275
	3	103	35,82	3,742
	4	107	34,91	3,698
	5	104	33,71	4,629
	6	113	33,85	4,103
Akademik Okuma	2	107	36,67	2,967
	3	103	36,28	3,376
	4	107	35,35	3,467
	5	104	33,88	4,389
	6	113	34,27	4,444
Yazma Tutumu	2	107	17,57	2,219
	3	103	16,72	3,184
	4	107	16,48	2,657
	5	104	14,57	3,828
	6	113	14,84	3,757

Tablo 2 analiz sonuçları incelendiğinde, eğlence için okuma alt boyutunda, diğer sınıflara göre olumlu tutuma 2. sınıf ($\bar{X} = 36,37$) ve 3. sınıf ($\bar{X} = 35,82$) öğrencilerinin sahip olduğu görülmektedir. Akademik okuma sonuçlarında da benzer şekilde, 2. sınıf ($\bar{X} = 36,67$) ve 3. sınıf ($\bar{X} = 36,28$) öğrencilerin diğer sınıflara göre olumlu tutum geliştirdikleri görülmüştür. Yazma tutumu incelendiğinde, en fazla olumlu tutuma 2. sınıf ($\bar{X} = 17,57$) öğrencilerinin sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Öğrencilerin Okuma ve Yazma Tutumlarının Cinsiyete Göre T-Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	df	t	p
Eğlence	Kız	277	35,43	3,974	532	3,041	,002
Amaçlı Okuma	Erkek	257	34,37	4,045			
Akademik Okuma	Kız	277	35,56	3,834	532	1,741	,082
	Erkek	257	34,97	3,997			
Yazma Tutumu	Kız	277	16,19	3,238	532	1,182	,238
	Erkek	257	15,85	3,532			

Tablo 3’de cinsiyetin, eğlence için okuma, akademik okuma ve yazma tutumu üzerinde etkisine bakılmıştır. Eğlence için okuma alt boyutundan, kız öğrencilerin ($\bar{X} = 35,43$) aldıkları puanla, erkek öğrencilerin ($\bar{X} = 34,37$) aldıkları puanlara ilişkin ölçümlere ait ortalamalar arasındaki fark ($t= 3,041$; $p<.05$) düzeyinde anlamlı olduğu görülmüştür. Başka bir deyişle kız öğrenciler, erkek öğrencilere göre eğlence için geliştirdikleri okuma tutumları daha olumludur. Akademik okuma alt boyutunda, kız öğrencilerin ($\bar{X} = 35,56$) aldıkları puanla, erkek öğrencilerin ($\bar{X} = 34,97$) aldıkları puanlara ilişkin ölçümlere ait ortalamalar arasındaki fark ($t= 1,741$; $p>.05$) düzeyinde anlamlı olmadığı görülmüştür. Bu durum akademik için okuma alt boyutunda kız ve erkek öğrencilerin geliştirdikleri okuma tutumları açısından farklılaşmadığı şeklinde yorumlanabilir. Yazma tutumu alt boyutunda, kız öğrencilerin ($\bar{X} = 16,19$) aldıkları puanla, erkek öğrencilerin ($\bar{X} = 15,85$) aldıkları puanlara ilişkin ölçümlere ait ortalamalar arasındaki fark ($t= 1,182$; $p>.05$) düzeyinde anlamlı olmadığı görülmüştür. Bu durum kız ve erkek öğrencilerin geliştirdikleri yazma tutumlarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4. Öğrencilerin Okuma ve Yazma Tutumlarının Sınıf Düzeyine Göre ANOVA Sonuçları

Alt Boyutlar	KT	KO	Df	F	P	Sheffee
Eğlence	589,779	4	147,445	9,618	,000	2-5, 2-6
Amaçlı	8109,225	529	15,329			3-5, 3-6
Okuma	8699,004	533				
	628,300	4	157,075	10,979	,000	2-5, 2-6
Akademik	7568,002	529	14,306			3-5, 3-6
Okuma	8196,301	533				
Yazma	708,749	4	177,187	17,372	,000	2-5, 2-6
Tutumu	5395,709	529	10,200			3-5, 3-6
	6104,459	533				4-5, 4-6

Tablo 4'teki sonuçlar incelendiğinde, öğrencilerin okuma ve yazma tutumları arasında anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir ($p < .05$). Eğlence amaçlı okuma ve akademik okuma boyutlarında farkın 2. ve 3. sınıf öğrencileri ile 5. ve 6. sınıf öğrencileri arasında olduğu görülmektedir. Bu bulgular, ilkokulun ilk yıllarında öğrencilerin yüksek olan okuma tutumlarının ortaokulun ilk yıllarında anlamlı derecede düştüğünü göstermektedir. Başka bir deyişle, öğrencilerin okuma tutumları yaşlarının ilerlemesiyle birlikte azaldığı söylenebilir. Yazma tutumu sonuçlarına göre ilkokul (2, 3 ve 4.sınıf) öğrencilerinin yazma tutumlarının ortaokul (5 ve 6.sınıf) öğrencilerine göre anlamlı derecede yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Öğrencilerin Okuma ve Yazma Tutumu İlişkisini Gösteren Korelasyon Sonuçları.

Alt Boyutlar	Eğlence Okuma	Amaçlı	Akademik Okuma	Yazma Tutumu
Eğlence Amaçlı Okuma	1			
Akademik Okuma	,678	1		
Yazma Tutumu	,568	,551	1	

Tablo 5'deki sonuçlar incelendiğinde öğrencilerin okuma ve yazma tutumları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($p < .05$). Bu sonuçlara göre; eğlence amaçlı okuma ile akademik okuma arasında 0,68 düzeyinde ilişki olduğu, eğlence amaçlı okuma ile yazma tutumu arasında 0,57 düzeyinde ilişki olduğu, akademik okuma ile yazma tutumu arasında ise 0,52 düzeyinde ilişki olduğu belirlenmiştir. Buna göre, eğlence amaçlı okuma düzeyi yüksek öğrencilerin akademik okuma düzeylerinin yüksek olduğu, aynı şekilde eğlence amaçlı okuma düzeyleri yüksek öğrencilerin yazma tutumlarının yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca, akademik okuma düzeyi yüksek öğrencilerin yazma tutumlarının yüksek olduğu bulunmuştur.

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Araştırma sonuçları okuma tutumu bakımından ilkokul 2. ve 3. sınıfları ile ortaokul 5. ve 6. sınıfları arasında anlamlı düzeyde farklılık olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlara göre ilköğretimin ilk yıllarında yüksek olan okuma tutumu ortaokulun ilk yıllarında azaldığından bahsedebiliriz. Benzer şekilde yazma tutumu bulguları incelendiğinde 2, 3 ve 4.sınıf öğrencilerinin yazma tutumunun 5 ve 6. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Başka bir deyişle ilköğretimin ilk yıllarında öğrenciler okuma ve yazmaya karşı olumlu tutum göstermektedirler. Yaşları ilerledikçe ve sınıf düzeyleri değiştikçe öğrencilerin okuma ve yazma tutumları anlamlı derecede düşmektedir. İlgili çalışmalar incelendiğinde benzer sonuçlar görülmektedir. Kush ve arkadaşlarının (2005) yapmış oldukları boylamsal çalışmalarında ilkokul öğrencilerin okuma tutumlarının başarıya etkisini araştırmışlar ve okuma tutumunun başarıyı ilkokul öğrencilerinde etkilerken, ortaokul öğrencilerinde tesadüfi bir etkinin olduğunu bulmuşlardır. Sainsbury ve Schagen (2004) öğrenci tutumlarının beş yıl süre sonunda değişip değişmediğini boylamsal olarak belirlemişlerdir. Sonuç olarak olumlu tutuma sahip öğrencilerin beş yılın sonunda tutumlarının anlamlı şekilde azaldığını ortaya koymuşlardır. Çalışmaların bulguları bizim çalışmamızın bulgularıyla benzerlik göstermektedir. İlkokul öğrencilerin okuma tutumu anlamlı derecede yüksek iken, ortaokul öğrencilerinde okuma tutumu anlamlı derecede düşmektedir. Yazma tutumunu inceleyen çalışmalar arasında Graham ve arkadaşlarının (2007) yapmış oldukları çalışmada, ilkokul 3. sınıf öğrencilerinin 1. sınıf öğrencilerine göre yazma tutumu boyutunda anlamlı bir farkın olmadığını bulmuşlardır. Bu bulgu çalışmamız ile benzerlik göstermektedir. Çalışmamızda ilkokul 2, 3 ve 4. sınıf öğrencilerin kendi aralarında yazma tutumları arasında anlamlı düzeyde bir fark yoktur.

Araştırma sonuçları cinsiyet bakımından değerlendirildiğinde, kız öğrencilerin eğlence amaçlı okumaya yönelik tutumları erkek öğrencilerden daha olumlu iken akademik okuma ve yazma tutumunda anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Kız öğrencilerin eğlence amaçlı okumayı erkek öğrencilerden daha çok sevdiği sonucuna varılabilir. İlgili literatür incelendiğinde; Başaran ve Ateş (2009) ilköğretim 5. sınıf öğrencileriyle, Balcı (2009) ve Sallabaş (2008) ilköğretim 8. sınıf öğrencileriyle, Akkaya ve Özdemir (2013) orta öğretim öğrencileriyle, Ceran (2013) ve Kuzu (2013) öğretmen adaylarıyla yapmış oldukları çalışmalarında kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre olumlu tutum geliştirdiklerini bulmuşlardır. Bu yönüyle bizim çalışmamızdaki bulgular ile eğlence amaçlı okuma ile benzerlik göstermektedir. Çalışmamızda akademik okuma ile ilgili çalışmaların benzerlik göstermemesi araştırılması gereken bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Genel olarak çalışmalarda kız öğrencilerin, ilköğretimin ilk kademesi ve ikinci kade-

mesinde, orta öğretimde ve lisans eğitiminde okuma tutumları yüksek bulunmuştur. Bu bulgular bize kız öğrencilerin eğitimin her aşamasında okuma tutumlarının yüksek olduğunu göstermektedir. Graham ve arkadaşları (2007) 1. ve 3. sınıf öğrencileri ile yaptıkları çalışmalarında, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha olumlu yazma tutumuna sahip olduklarını tespit etmişlerdir. Bu bulgu bizim çalışmamızın sonucunu desteklememektedir. Çalışmamızda yazma tutumu alt boyutunda kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı bulunmuştur.

Okuma tutumu ve yazma tutumu arasındaki ilişki sonuçlarına göre; eğlence amaçlı okuma ile akademik okuma arasında, eğlence amaçlı okuma ile yazma tutumu arasında ve akademik okuma ile yazma tutumu arasında anlamlı yönde ilişki olduğu bulunmuştur. Buna göre, eğlence amaçlı okuma düzeyi yüksek öğrencilerin akademik okuma düzeylerinin yüksek olduğu, benzer şekilde eğlenceli okuma düzeyleri yüksek öğrencilerin yazma tutumlarının yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca, akademik okuma düzeyi yüksek öğrencilerin yazma tutumlarının yüksek olduğu bulunmuştur. Temizkan ve Sallabaş'ın (2009) yapmış oldukları öğretmen adaylarının okuma ve yazma etkinliklerine yönelik geliştirdikleri tutumu karşılaştırdıkları çalışmada da, okuma ve yazma tutumu arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu bulmuşlardır. Bu bulgular bize, okuma ve yazma süreçlerinin birbirinden bağımsız düşünülmemesi gerektiğini ortaya koymuştur. İlköğretime başlayan çocukların ilk yıllarında okuma ve yazma eğitimi ile başladığını ve ilkokul yıllarının sonuna kadar devam ettiği düşünülecek olursa, okumaya ve yazmaya karşı geliştirdikleri tutumların birbirini etkilemeleri olasıdır.

Öğrencilerin okuma ve yazmaya karşı olumlu tutum geliştirmelerinde öğretmen ve ebeveynlere önemli görevler düşmektedir. Ebeveynler, okul çağına başlamadan önce çocuklarına masal kitapları okuyarak okumaya ve dinlemeye karşı olumlu tutum kazandırabilirler. Ayrıca çocukların kağıt üzerine karalamalar veya resim yapmalarına izin verilmelidir. Çocuklar okuma ve yazma becerilerinde aktif olurlarsa geliştirecekleri tutumda o kadar olumlu olacaktır. Okula başlayan çocuklar öğretmenlerin verecekleri eğitim ile okuma yazma becerilerini kazanacaklardır. Öğretmenin onlara yaklaşımı, ilgisi ve dersi işleme şekli öğrencilerin okuma ve yazmaya karşı olumlu tutum geliştirmelerini etkileyecektir. Öğretmen bu iki beceriyi birbiri ile ayrı düşünmeyerek, etkili bir şekilde öğrencilerin bu becerilerini kazanmalarını sağlamalıdır. Öğrencilerin olumlu tutum geliştirmesi için Milli Eğitim Bakanlığı'nın ilköğretim okullarında okuma yazma adı altında bir dersin olmasını sağlayarak, öğrencilerin bu derslerde farklı türde okuma ve yazma etkinlikleri yapmalarına izin verilmelidir. İlköğretim okullarının okuma ve yazma etkinlikleri için bir bütçesi olabilir. Öğrenciler okuma ve yazma etkinliği içerisinde ne kadar çok bulunur ise geliştirecekleri tutumda değiş-

cektir. Araştırmacılar okuma ve yazma tutumunu birlikte değerlendiren çalışmalar yaparak bu iki kavramın birbiri ile ilişkisini farklı sınıf düzeyleri bakımından ortaya koyabilirler. Okuma ve yazma tutumunun ilköğretim yıllarında kazandırılan bir beceri olduğu düşünülecek olunursa, yapılacak çalışmaların bu yaş grubunda yapılması önemlidir. Sonraki yapılacak çalışmaların daha büyük örneklemlili olması alana katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

AKKAY, N. ve ÖZDEMİR, S. (2013). "Ortaöğretim Öğrencilerinin Okumaya Yönelik tutumlarının İncelenmesi (İzmir-Buca Örneği)", *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S: 2 (1).

BALCI, A. (2009). "İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutumları", *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S: 6 (11).

BAŞARAN, M. ve ATEŞ, S. (2009). "İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Okumaya İlişkin Tutumlarının İncelenmesi", *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S: 29 (1).

CERAN, D. (2013). "Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yazma Eğitimi Dersine Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi", *Turkish Studies*, S: 8 (1).

DENİZ, S. ve TUNA, S. (2006). "İlköğretim Öğrencilerinin Türkçe Dersine Yönelik Tutumları: Köyceğiz Örnekleme", *Milli Eğitim, Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi*, S: 170.

DURUALP, E., DURUALP, E., ÇİÇEKOĞLU, P. (2013). "6-8. Sınıftaki Öğrencilerin Okumaya İlişkin Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi", *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S: 4(1).

GRAHAM, S., BERNİNGEN, V. ve FAN, W. (2007). "The Structural Relationship Between Writing Attitude and Writing Achievement in First and Third Grade Students", *Contemporary Educational Psychology*, S: 32.

GÖÇER, A. (2014). "Yazma Tutum Ölçeği'nin (YTÖ) Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması", *Kastamonu Eğitim Dergisi*, S: 22(2).

KARASAR, N. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

KOCAARSLAN, M. (2014). "İlköğretim Öğrencilerinin (1-6. sınıfları) İçin Okumaya Yönelik Tutum Ölçeğinin Türkçe Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması", *13. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu*, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya 29-31 Mayıs.

KUSH, J. C., WATKİNS, M. W. ve BROOKHART, S. M. (2005). "The Temporal- Interactive Influence of Reading Achievement and Reading Attitude", *Educational Research and Evaluation*, S: 11(1).

KUZU, S., T. (2013). "Öğretmen Adaylarının Okumaya Karşı Tutumları ile Genel Kültür Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi", *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, S: 2(6).

OGURLU, Ü. (2014). "Üstün Zekâlı ve Yetenekli Öğrencilerin Okuma İlgisi, Tutumu ve Eleştirel Okuma Becerileri", *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, S: 15(2).

SALLABAŞ, M. E. (2008). "İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Okumaya Yönelik Tutumları ve Okuduğunu Anlama Becerileri Arasındaki İlişki", *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S: 9 (16).

SAİNSBURY, M. ve SCHAGEN, I. (2004). "Attidutesto Reading at Ages Nine and Eleven", *Journal of Research in Reading*, S: 27(4).

SEBAN. D. (2012). "Yazarlık Döngüsü'nün Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Yazmaya Karşı Tutum, Algı ve Yazma Becerilerine Etkisi", *Eğitim ve Bilim*, S: 164 (37).

TEMİZKAN, M. ve SALLABAŞ, M. E. (2009). "Öğretmen Adaylarının Okuma ve Yazmaya Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, S: 8(27).

BÜYÜKÖZTÜRK, Ş., ÇAKMAK, E. K., AKGÜN, Ö. E., KARADENİZ, Ş., DEMİREL, F. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem.

KUZU. S. T. (2013). "Öğretmen Adaylarının Okumaya Karşı Tutumları ile Genel Kültür Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi", *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, S: 2(6).

EK.1

Yazma Tutumu Ölçeği

1. Evde eğlenmek için yazı yazdığında kendini nasıl hissedersin?

			
Çok Mutlu ()	Biraz Mutlu ()	Biraz Üzgün ()	Çok Üzgün ()

2. Okulda, teneffüste yazı yazdığında kendini nasıl hissedersin?

			
Çok Mutlu ()	Biraz Mutlu ()	Biraz Üzgün ()	Çok Üzgün ()

3. Yaz tatilinde yazı yazdığında kendini nasıl hissedersin?

			
Çok Mutlu ()	Biraz Mutlu ()	Biraz Üzgün ()	Çok Üzgün ()

4. Okulda yazı yazdığında kendini nasıl hissedersin?

			
Çok Mutlu ()	Biraz Mutlu ()	Biraz Üzgün ()	Çok Üzgün ()

5. Derste yazı yazarken kendini nasıl hissedersin?

			
Çok Mutlu ()	Biraz Mutlu ()	Biraz Üzgün ()	Çok Üzgün ()